

Op Eerste Kerstdag zou hij naar Bethlehem kunnen *lopen*. Hij woont in een appartement in het zuidwesten van Jeruzalem. Officier van justitie Martin Witteveen, lid van de Nieuwe Kerk, werkt sinds begin oktober voor een EU-missie bij de Palestijnse Autoriteit in Ramallah. 'Mijn kijk op het Israëliisch-Palestijnse conflict is hier wel veranderd.'

Martin Witteveen:

'Zonder recht geen echte vrede'

door: Koos van Noppen

'Ramallah? Een wespennest is comfortabeler...', was een van de reacties die Martin kreeg na zijn aankondiging een jaar op de West Bank te gaan werken. 'Nou, dat is wat overdreven. Het is relaxed wonen en werken hier. Ik ben nog geen moment bang geweest. Het is hier anders dan in Gaza', zegt hij. 'Het is dat de EU wil dat medewerkers van de missie in Jeruzalem wonen, anders... Dit is wel een veel mooiere en gezelliger stad dan Ramallah.'

We spreken elkaar via Skype enkele dagen nadat het graf van Arafat is heropend ('Iedereen die ik erover spreek op de Westbank is ervan overtuigd dat hij is vergiftigd') en aan de vooravond van de VN-vergadering over de status van Palestina ('Vanaf 11 uur heeft iedereen morgen vrijaf om de tv-uitzending te volgen'). Het doel van de EU-missie is, vertelt hij, de rechtsstaat van de Palestijnen op te bouwen en te versterken. 'Dat is een uitvloeisel van de zogenoemde 'Oslo-akkoorden' uit de jaren '90 van de vorige eeuw. Daarbij zijn Israël en de Palestijnen overeengekomen dat de Palestijnen een eigen staat krijgen. Als gevolg daarvan zijn de Palestijnse Autoriteiten opgericht, de lokale overheid. Maar omdat zij geen bestuurservaring hadden, kregen en krijgen ze steun van de internationale gemeenschap. Deze missie staat in dat kader.'

Trots

De missie richt zich op de ondersteuning van politie, Openbaar Ministerie, de rechtbanken, gevangenen, en het ministerie van justitie. Martin levert zijn bijdrage aan de verbetering van het Openbaar Ministerie. 'Een aantal dagen in de week zit ik op één van de elf

kantoren, of op het hoofdkantoor, om te zien hoe de officieren van justitie functioneren en waar we hen kunnen helpen.' Is het er zo beroerd gesteld met de rechtsstaat? 'Dat valt mee. Het rechtssysteem functioneert redelijk. In Nederland leeft een hardnekkig beeld alsof het hier zo ongeveer op het niveau van een ontwikkelingsland zou staan, maar dat is allerm minst het geval. Het staat er niet zo slecht voor als ik verwachtte, maar er is nog wel heel veel te verbeteren. Ik ontmoet allerlei slimme, gemotiveerde collega's. Ze werken ook al jaren met buitenlandse inbreng en dat is te merken. Bovendien het is een trots volk; men wil de zaakjes graag goed voor elkaar hebben.'

Virus

Ooit vormde Martin Witteveen samen met Fred Teeven, de huidige staatssecretaris van justitie, een bekend duo crime fighters van het Openbaar Ministerie. Ze deden het gerucht makende proces tegen Johan V. bijgenaamd 'De Hakkelaar', waarin ze een succesvolle deal sloten met kroongetuigen. Na jaren te hebben gewerkt in de opsporing van georganiseerde drugscriminelen, ging Martin voor het Internationaal Strafhof naar Oeganda, om de leiders van het 'Verzetsleger van de Heer', onder wie Joseph Kony voor het tribunaal te brengen. Later werkte hij als rechter-commissaris

Gezicht op Jeruzalem

in de rechtbank in Den Haag en leidde hij soortgelijke missies om getuigen te horen in strafzaken tegen de verdachten van genocide in Rwanda. Een paar jaar woonde en werkte hij in het kader van de internationale drugsbestrijding op St. Maarten, de Nederlandse Antillen.

‘Het is een virus: als je eenmaal in het buitenland hebt gewerkt, dan blijft dat trekken’, verontschuldigt hij zich. Maar het is meer dan reislust en hang naar avontuur. ‘Mijn motivatie is om mijn werk zoveel mogelijk ten dienst te stellen van landen waar het minder goed gaat met de rechtsstaat.’

Drive

Twee jaar geleden, op Micha-zondag (10-10-‘10), preekte hij in de Nieuwe Kerk, waarbij hij uiteenzette hoezeer zijn geloof verbonden is geraakt met zijn werk. ‘Ik heb altijd met plezier gewerkt als officier van justitie, maar verbond mijn werk nooit zo met mijn geloof. Totdat ik voor het Strafhof naar Oeganda ging.’ De klinkt niet logisch. Je zou denken dat je bij de confrontatie met de gruwelen eerder je geloof zou verliezen... ‘Ik heb genoeg situaties gezien, waarin ik aan alles en iedereen twijfelde, waarin ik het geloof kwijt was. De enorme ellende maakte diepe indruk op me. Niemand die iets ondernam tegen de rechteloosheid, waar zoveel burgers slachtoffer van werden. In die tijd ben ik in contact gekomen met een International Justice Mission (IJM), een van origine Amerikaanse non-gouvernementele organisatie. Deze zet zich in voor mensen die als slaven worden misbruikt, voor weduwen die worden onteigend, voor kinderen die seksueel worden misbruikt. IJM is een wereldwijd netwerk van christenen die actief zijn in kringen van justitie en rechtshandhaving. IJM benadrukt dat de bijbel leert dat God een God van recht is. Kerken zouden wat IJM betreft voorop moeten lopen in de strijd tegen onrecht en onderdrukking. Hun geloof geeft hen een geweldige ‘drive’ voor het dagelijkse werk. Gaandeweg heb ik me deze overtuiging ook eigen gemaakt. Ze verwoorden waar ik onbewust lang naar heb gezocht.’

Martin maakt deel uit van het bestuur van IJM-Nederland en IJM-internationaal.

Onderdrukking

We spreken over het Israëliisch-Palestijnse conflict. ‘In Nederland heb ik altijd een redelijk neutraal standpunt gehuldigd. Kort samengevat: Waar twee vechten hebben beiden schuld. Dat

Martin Witteveen (links) met collega's op werkbezoek.

beeld ben ik na een paar maanden wonen en werken in Ramallah eerlijk gezegd kwijt. Ik kan er gewoon niet omheen: de West Bank is bezet gebied. En die bezetting is tot onderdrukking geworden.’ Als je zo dicht op de gevolgen van het conflict zit, is het lastig om er geen onderdeel te worden, je voelt die onderdrukking zelf. ‘Daar ben ik me van bewust, maar zelfs dan: voor het huidige beleid van Israël is geen rechtvaardiging. Natuurlijk, er zijn Palestijnen die raketten afschieten, etc. Dat zijn zonder twijfel oorlogsmisdrijven. Daar sluit ik de ogen niet voor. Maar het regime dat Israël de Palestijnen heeft opgelegd, heeft trekken van apartheid. De economie is een puinhoop, de dagelijkse beperkingen en controles, het is uit oogpunt van recht niet goed te praten. Hoe de zaak politiek opgelost moet worden, daar ga ik niet over. Ik vind wel dat in de beoordeling van de situatie de nadruk moet liggen op het recht. Zonder recht komt er geen echte vrede.’

Magnificat

Over vrede gesproken: Eerste Kerstdag in Bethlehem? ‘Het ligt hier 10 km vandaan. Ik zou er bij wijze van spreken naar toe kunnen lopen. Maar zo om de drie maanden heb ik verlof, dus met Kerst en Pasen ben ik in Nederland. En tussendoor komen mijn gezinsleden af en toe een tijdje logeren. Al is dat voor de kinderen lastig, omdat ze alleen in de vakantieperiode vrij zijn en uitgerekend dan ben ik in Nederland.

Maria (zangeres Maria den Hertog, vrouw van Martin, red.) komt in december nog een dag of zes.

Dan gaan we naar Bethlehem.

Een van onze tolken is christen, ook werkzaam als gids in Bethlehem en heeft al gevraagd of ze bij een van de bijbelse plaatsen niet een ‘Magnificat’ kan zingen...’

